

KLİNİĞİMİZDE RASLADIĞIMIZ TORSIO UTERİ'DEN İLERİ GELME GÜÇ DOĞUMLAR

M. Zeki Doğaneli*

Celâlettin Akkayan**

Tarif: Torsio uteri, uterus'un kendi uzunluğuna eksenı etrafında dönerek, utero vaginal kanalı kısmen veya tamamen tıkayacak tarzda darlaştırmasıyla şekillenen bir güç doğum sebebidir. Bütün hayvan nevelerinde raslanabilirse de özellikle inekte daha fazla görülür (4, 5, 6, 7, 8). Torsio uteri gebeliğin çeşitli devirlerinde görülebilir, bununla beraber ineklerde bilhassa doğuma çok yakın yahut doğum anında, kısraqlarda ise doğumdan bir iki ay önce meydana gelebilir (4).

Bu arızayı, fazla efor sarfı, ani düşmeler kaymalar, cervix'in açılmaması veya geç açılması, fötüs'ün itme hareketleri gibi sebeplere bağlamak uygun olur (1, 4, 7). İnekler karpusların üstüne dayanarak yatıp kalkarlar, bu esnada arka ayakları üstünde yüksekte kalan hayvanın uterus'u, asılı bir durum arzeder; işte böyle yatma ve kalkma esnasındaki ani kayma ve düşmeler torsio uteri'ye sebep olurlar (1, 6).

Semptomlar: Torsio uteri, cervix'in ön tarafında yahut cervix'in arka kısmında meydana gelir. Cervix'in önünde meydana gelen torsio sadece uterus'ta şekillenir ve pililer yalnız uterus'ta bulunur. Bu halde cervix ve vaginanın görünüşü normaldir. Yavru sularının az, uterus'un gevşek ve tonositesinin az oluşu cervix önü torsio'ya sebep gösterilmektedir (6). Cervix'in arkasında meydana gelen torsio uteride vaginada spiral kıvrımlar bulunur (4, 7, 8).

Rektal palpasyonda cervix hizasında burulma, ligamentum lata uteride yer değiştirme ve vaginal inspeksiyonda spiral pililer görülür. İneklerde gebeliğin 70 inci gününden itibaren torsio uteri görülmüşse 7 inci aydan evvel tezahürü nadirdir (4, 6). Arterya uterinalar ekseriya çok gergin olup büyük bir çoğunlukla fötüs palpe edilemez (6).

Teşhis: Yukarıda sözü geçen semptomlar dikkate alınarak kolayca teşhis konulur. Ancak burada dikkat edilecek husus, cervix önünde şekillenen torsio

* A.Ü.Veteriner Fakültesi Doğum B.ve Jinekoloji Kürsüsü Doçenti. Ankara - Türkiye

** A.Ü.Veteriner Fakültesi Doğum B.ve Jinekoloji Kürsüsü Dr.Asistanı. Ankara-Türkiye

uteride, dönme tam da olsa elin cervix'e rahatca ulaşabilmesidir. Böyle hallerde vaginada pililer mevcut olmadığı için teşhis yalnız rektal muayene ile konulabilir (6).

Tedavi: Doğumu mümkün kılmak için büyük hayvanlarda aşağıdaki metodlarla müdahale yapılır:

a) Direkt metod: Eğer yavruya ulaşmaya imkân veren kısmi torsio uteri söz konusu ise, fötüs'e yapılan itme, çekme, döndürmelerle uterus düzeltilir (4,5)

b) Yuvarlama metodu: İnek torsio tarafına yatırılır ve aynı tarafa bir çok defalar döndürülmek suretiyle arıza giderilir (2, 6).

c) Laparotomi yoluyla intra abdominal düzeltme: Sağ fossa paralumbalis-den laparotomi yapılır, uterus düzeltilip normal hale konur, laparotomi yarası kapatılıp anne normal doğuma terk edilir (4, 7).

d) Operation Césarienne: Laparotomi yapıldıktan sonra uterus'un düzeltilmesi tecrübe edilir, bir tehlike arz ediyorsa daha önce dikkatli olarak uterus açılıp yavru çıkarılır, sonra dikilip uterus normal haline konur (4).

Laparatomilerde Magda metodu ile yapılan paravertebral anestezi çok iyi çalışmaktadır (3).

Materyal ve Metot

Materyalimizi, çok raslanmayan güç doğumlardan olup son birkaç sene içinde kliniğimizde müşahade etmek fırsatını bulduğumuz "Torsio Uteri"li olaylar teşkil etmektedir. Az görülen güç doğum sebebi olması dolayısıyla "Torsio Uteri"li olayların her birini ayrı ayrı izah etmeyi uygun ve faydalı olur mülâhazasında bulunduk.

Observasyon 1- Yenidoğan Cemal Bey Mah. 24 no da oturan Hasan Dalmış'a ait Prot. 96 Y.K. Montafon 9 yaşındaki kahverengi inek doğum yapamadığı şikâyetiyle 7/2/1962 de kliniğimize getirildi.

Anemnez: Doğum sancıları bir hafta önce başlamış, zaman zaman şiddetli, orta şiddetli ve hafif olmak üzere görülmüş. İnek kendiliğinden doğurur düşüncesiyle sahibi bu bir haftalık müddeti geçirmiş, ancak hayvan yemeden içmeden kesilip genel durumu bozulmaya yüz tutunca kliniğimize baş vurdular.

Semptomlar: Enspeksiyonla inekte doğum kontraksiyonları görülmedi. Beden ısısı 38,2 C., pulzasyon 96, teneffüs 40, göz konjunktivaları hiperemik idi. Vaginal enspeksiyonda cervix kapalı fakat jelatini tıpa mevcut değildi. Rektal muayenede corpus uterinin kalın bir kordon gibi kıvrıldığı ve sağdan sola birden fazla devirli "Torsio Uteri" nin mevcut olduğu tespit edildi. Yavru da hiçbir hareket yoktu, ölmüş bulunuyordu.

Teşhis: Cervix önünde tam torsio uteri.

Tedavi: Vak'anın eskimiş oluşu ve yavrunun ölmüş bulunması sebebiyle yuvarlıyarak torsio'yu düzeltmekten sarfinazar edildi. Zira frajil bir hal almış olması muhtemel uterusu lezyonlara sebebiyet verebilirdik. Sahibinin rızası ile operation cesarienne'le müdahaleyi en uygun hal şekli olarak kabul ettik. Paravertebral anestezi ve lokal infiltrasyonanestezi yardımıyla operation yapıldı.

Bölgenin traşı, dezenfeksiyonu, serviyetle tahdidi yapıldıktan sonra sol fossa paralumbaliste 30 cm. uzunlukta düşey bir ensizyonla usulüne uygun olarak deri, derialtı dokusu, kaslar, periton açılarak uterus yakalandı. Bu esnada karın boşluğunun fazla miktarda kanlı ve kokulu bir seroziteyi ihtiva ettiği kolayca fark edildi. Uterus'un dorsal kenarı boyunca yapılan ensizyondan ölmüş olan yavru ve yavru zarlari çıkarıldı, uterus boşluğuna marfanil prontalbin ekildi, sero sero kontinü dikişle kapatılan uterus döndürülerek normal situsuna kondu. Uterus'un burulan kısmı kırmızımtırak morumsu bir hal almış gangrenleşmişe başlamıştı. Karın boşluğuna da prontalbin ve kristal penicillin konularak kaslar catgutle, deri ipek iplikle dikildi, yara hattına teinture d'iode sürülüp bir rule ile korundu.

İneğin operation'una ayakta başlanmış olmasına rağmen yavrunun çıkarılmasından sonra inek yere düştü. Operasyonu takiben hayvanı: 3.200.000 U.I. P.P. + 5gr. streptomycin i.m.

Sol. Gluc. de calcium a %10 200 cc. i.v.

Serum physiologique 1000 cc. i.v.

Sol. Cardiasol %10 20 cc. s. c. olarak verildi. Buna rağmen ineğin durumu gece bozulduğu için mecburi kesime tabi tutuldu.

Observasyon 2: Polatlı Beylikköprü Çiftliğinden Yılmaz Başar'a ait (prot 455) 3 yaşındaki sincabi montafon düğge güç doğum şikâyetiyle 18/5/1964 günü kliniğimize getirildi.

Anemnez: Kısa bir müddet önce Almanyadan getirilmiş bulunan düğge doğum sancıları 24 saat önce başlamış. Başlangıçta çok şiddetli olan kontraksiyonlar zamanla hafiflemiş doğumun olmaması üzerine Polatlı Veteriner Hekimi müdahale etmiş, uterusu bir ruptur tesbit ettiği için hemen kliniğimize getirmişler.

Semptomlar: Vaginal muayenede sola doğru torsio uteriye belge spital kıvrımlar ile cervix'ten başlayıp uterusun dorsalinde ilerliyen genişçe bir ruptur tespit edildi. Cervix uteri kapalı bulunuyordu.

Teşhis: Sola kısmi torsio uteri ve uterusu ruptur.

Tedavi: Yapılacak tek müdahale şekli operation cesarienne idi.

Sağ fossa paralumbaliste, paravetebral anestezi yardımıyla (Magda metodu), usulüne uygun olarak laparotomi yapıldı. Uterusta sola doğru yarım torsio ve dorsalde cervix'ten başlayıp yaklaşık olarak 15 cm. uzayan bir ruptur vardı. Gebe cornu dorsal kenarı boyunca kesilip canlı erkek bir yavru ve yavru zarları dışarıya alındı. Uterus içine prontalbin ve aureomycin obleti konduktan sonra operasyon yarısı ve ve uterusta daha önce şekillenmiş ruptur sero sero devamlı dikişle kapatıldı. Karın boşluğuna prontalbin ve cristal penicillin konulup periton ve kaslar catgütle, deri ipek iplikle dikilip yara hattına bir rule yerleştirildi.

Operation'u müteakip:

Serum physiologique 1000 cc. i.v.

Pan Terramycin inj. 33,3 cc. i.v.

P.P. 3.200.000 Ü.I.+4 gr. streptomycin i.m.

Sol. Cardiasol %10 luk 20 cc. s.c.

Hypophysin 60 U.I. s.c. olmak üzere tatbik edildi. Bunu takip eden 5 gün zarfında günlük 33,3 cc. Pan Terramycin enjekte edildi, 24/Mayıs/1964 gününden itibaren hayvanın bütün fizyolojik faaliyetleri normale döndü ve 30/Mayıs/1964 günü bütün dikişler alınıp tam şifa ile taburcu edildi.

Resim: 1 — Observasyon 2 deki İnek operation cesarienne'den sonra

Observasyon 3: İncirli İlk okulu arkasında Karabey Bakkaliyesi sahibi Karabey Çirkin'e ait (prot. 577) 7 yaşındaki yerli siyah dişi manda güç doğum

sebebiyle 23/Haziran/1964 günü kliniğimize getirildi. Doğum sancıları 48 saat önce başlamış çok şiddetli olarak devam etmesine rağmen ne doğum olmuş ne de yavru suları akmış.

Semptomlar: Vaginal muayenede spiral kıvrımlar mevcuttu ve bu kıvrımları takip eden el sola torsio uteriye kolayca ortaya koyuyordu. Parmak uçları cervix uteriye ulaşmıyor ancak vaginanın darlaşması ile meydana gelen kör kesede kalıyordu. Bu hale göre en az tam bir torsio uteri var demekti. Rektal muayenede cervix ve corpus hizasında kordon gibi bir bükülme kolayca hissediliyordu. Hayvanın çok huysuz olması ve şiddetli kontraksiyon sebebiyle yavru rektumdan palpe edilemedi.

Teşhis: Sola doğru tam torsio uteri.

Tedavi: Hayvan çok huysuz idi, çok şiddetli kontraksiyonlar gösteriyordu. Bu şartlar altında en iyi müdahale şekli olarak operation cesarienne'i düşündük ve tatbik ettik. Çok huysuz ve kuvvetli olan mandanın tespiti ancak yatırmak suretiyle yapılabildi. Paravertebral anestezi yardımıyla sağ fossa paralumbalisten operation'un icabettirdiği bütün şartlara riayet edilerek ensizyon yapıldı. Uterus gebe cornunun dorsalinden açıldı, canlı dişi bir malak alındı. Yavru zarları çıkarıldıktan sonra uterusu prortalbin ve aureomycin obleti konulup sero sero devamlı dikişle kapatıldı. Bundan sonra uterus normal haline getirildi. Karın boşluğuna bol prortalbin, cristal penicillin konulduktan sonra usülüne göre kas ve deri dikildi, operasyon yarası bir rule ile korundu. Operasyon dan sonra:

Serum glyucose %5 500 cc. i.v.

Pan Terramycin inj. 33,3 cc. i.v.

P.P. 3.200.000 Ü.I. i.v.

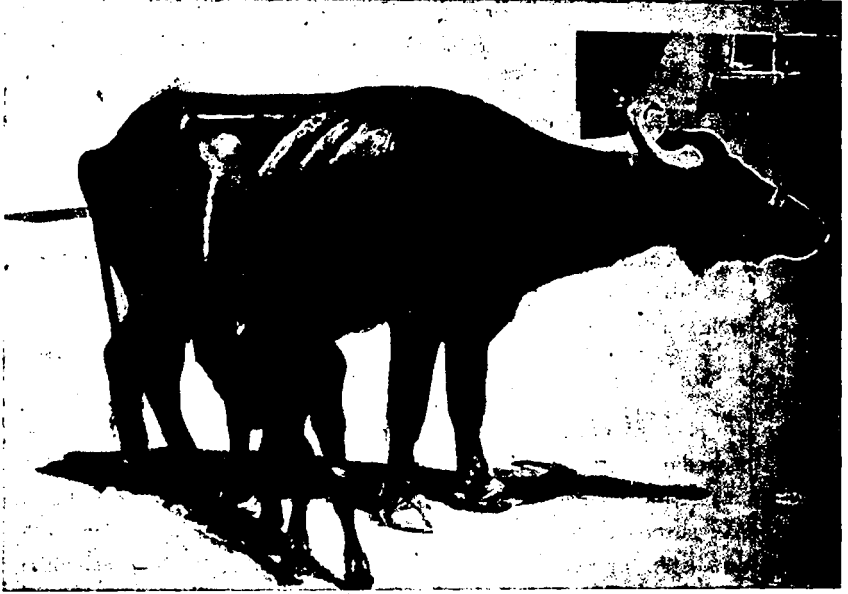
Sol. Cardiasol %10 luk 20 cc. s.c. verildi.

Operation'dan sonraki üç gün, günlük doz olarak 3.200.000 Ü.I. P.P. verildi. Bu müddet zarfında bütün fonksiyonlar normal hale geldiğinden dikişlerini almaya getirilmek üzere sahibine verildi. 4/7/1964 günü manda yatırıldıktan sonra dikişleri alındı ve tam şifa elde edildi.

Observasyon 4: Çubuk'un Ravlu Köyünden Mehmet Sarp'a ait (port. 607) yerli kırmızı inek 30/6/1964 günü güç doğum şikâyetiyle kliniğimize getirildi.

Anemnez: Gebelik müddetini tamamlamış 24 saatten beri şiddetli doğum sancıları gösterdiği halde doğuramamış.

Semptomlar: Vaginal muayenede sağdan sola doğru torsio uteriye belge spiral kıvrımlar mevcuttu. Rektal palpation da bunu doğruluyordu. Cervix oldukça açıktı.

Resim: 2 — Observasyon 3 deki operation cesarienne'li manda

Teşhis: Sola doğru kısmi torsio uteri.

Tedavi: Hayvanı yuvarlamak suretiyle torsio'yu düzeltmeye karar verdik. İnek açık havada meyilli bir çayıra sol tarafına yatırıldı ve sola doğru yuvarlama ameliyesi yapıldı. Vaginal yolla yapılan kontrolda torsio'nun düzelmiş olduğu tesbit edilince inek' kendi gayretiyle yavrunun doğumuna bırakıldı, bir saat geçmesine rağmen anne doğumu yapamadığı için müdahale edilerek daha önce ölmüş olan yavru alındı.

Ancak doğumdan sonra yapılan kontrolda uterusun dorsal tarafından daha önce doğum kontraksiyonlarıyla husule gelmiş geniş bir ruptur olduğu tespit edildiği için. ineğin mezbahaya gönderilmesi uygun görüldü.

Observasyon 5: Etlik Ayvalı No: 122 de oturan Ziya Birbilen'e ait 8 yaşındaki açık sarı kırım ineğinin doğumuna çağrıldık.

Anemnez: İneğin aşımından itibaren 9 ay 10 gün geçmiş ve 36 saattir doğum sancıları göstermesine rağmen hiç yavru suyu akmamış. Başlangıçta şiddetli olan sancılar gittikçe şiddetini kaybetmiş ve seyrekleşmiş.

Semptomlar: Hayvanın umumi durumu iyi ve doğum başlangıcına belge olan pelvis ligamentlerinin gevşek oluşu çok belirliydi. Vaginal muayenede vaginanın öne gittikçe darlaştığı ve sola doğru dönen spiral pilileri ihtiva ettiği tespit edildi. Cervix açılmış fakat burulma sebebiyle yavru keseleri yırtılmamıştı.

Teşhis: Sağdan sola doğru 1/4 torsio uteri.

Tedavi: Sol kol genital kanala sokulup yavru yakalandıktan sonra direkt olarak torsio'yu düzeltmeyi uygun gördük. Yavru önden geliyordu, iki ön bacağı iplerle tespit ettikten sonra vaginaya sokulan sol kol vasıtasıyla yavruyu torsio'nun aksî olan sağa doğru sarsa sarsa itmeye başladık. Bir müddet sonra başı da yakaladık ve sağa doğru itmelere devam ederek torsio'yu düzelttik. Bu arada yavru sularınının mühim bir kısmı aktı. Yavrunun sol gözüne küt çengel takıp pelvis kanalına aldık bacaklarla birlikte çekerek canlı erkek bir yavru çıkardık.

Ö z e t

Bu yazıyla torsio uteri hakkında literatür bilgi verdik ve son senelerde kliniğimizde müşahede etmek fırsatını bulduğumuz 5 observasyonu anlattık.

Rasladığımız 5 torsio uteri vak'asından 3 ü tam 2 si kısmî idi. Bunlardan üç adedine operation cesarienne, birine yuvarlama metodu, birine de direkt düzeltme metodu ile müdahale ettik.

Operasyon yapılan bir inek müdahalenin geç yapılması sebebiyle, yuvarlanan inek uterus rupturu şekillenmiş olduğundan mecburi kesime sevkedildiler. İki inekle manda tam şifaya ulaştılar.

S u m m a r y

The Distocia Cases Due to Torsion of The Uterus Which Were Encountered In Our Clinic

In this article we reviewed literature on torsion of the uterus and we cited 5 cases that we observed in our clinic, recently.

Three of these uterine torsion cases were complete and two were partial. We have tried Cesarean Section on three, rolling on one, direct correction on one of these 5 cases.

One cow, on which cesarean section was tried, died because of to be late to handling. One cow, that was rolled, recommended for slaughter because of uterine rupture occurred during the labor.

Two cows and one buffalo have been recovered Succceccfully.

L i t e r a t ü r

- 1 - **Benesch, F.** (1952) : *Lehrbuch der Tierärztlichen Geburtshilfe und Gynäkologie*, Urban & Schwarzenberg, München-Berlin, 129-144.
- 2 - **Berthelon, M.** (1951) : *La Chirurgie Gynecologique et Obstétricale des Femelles Domestiques*, Vigot Frères, Editeurs, Paris, 201-208.
- 3 - **Cakala, S.** (1961) : *The Cornell Veterinarian*, Vol. LI, No: 1 Jan. 196, S. 64-67.
- 4 - **Derivaux, J.** (1957) : *Obstetrique Veterinaire*, Vigot Frères, Editeurs Paris, 245-255. 1
- 5 - **Erk, H.** (1963) : *Ders Notlari*.
- 6 - **Roberts, S. J.** (1956) : *Veterinary Obstetrics and Genital Diseases*, Edwards Brothers. Inc. Michigan, 100-103.
- 7 - **Saint-Cyr, F.-Th Violet** (1888) : *Traité d'Obstétrique Vétérinaire*, Asselin et Houzcau, Paris, 442-499.
- 8 - **Tavernier, H.** (1955) : *Guide de Pratique Obstetricale chez les Grandes Femelles Domestiques*, 2 edition, Vigot Freres, editeurs, Paris, 165-176.

Yazı "Dergi Yazı Kurulu"na 7.X.1964 günü gelmiştir.